

Ramiz İsmayil

"Abbasın oğlunun meyidini götürüblər". Bu xəbər bir an içində kəndə yayıldı. Camaat Abbasın evinə tərəf gəlməyə başladı. Kənd adamları son vaxtlar bir neçə belə ölüm hadisəsi görmüşdü. Bu beşinci gənc idi ki, kəndə cənazəsi gətirildi. Yenə elə bildilər ki, Rusiyadan gətiriblər. Rusiyada ölənlərin, daha doğrusu öldürülənlərin sayı çoxaldıqca camaat daha təəccüblənirdi. Abbasın həyətinə yığılan kənd camaatı öz aralarında söhbət edirdilər.

-Bunudamı Rusetdə öldürüblər?
-Bilmirəm. Vallah, orada olar, daha harada olasıdı ki?

Kimsə dedi ki, mənə bunu Rusetdə öldürməyiblər:

-Deyəsən, Gürcüstanda öldürüblər!

-Ay balam, bizimkilər Gürcüstanda gedən deyillər. Bu yazıq hardan gedib ora çıxıb?

-Orda erməni çoxdur, yaqın ermənilərin əlinə keçib!

-Gürcüstanda iş yox, güc yox, özləri acından günorta dururlar, buna nə iş olasıdı?

-Rəhmətlik özü elə deyirdi. Bir varlı adamın fermasında işləyirmiş!

Hüsr yerində adamların sayı çoxaldıqca fikirlər də çoxalır, müxtəlif mülahizələr söyləyirdilər.

Kişilər həyəte yığılmışdılar. Qadınlara gəldikcə evə keçirdilər. Həyətdə çadır qurulur, stol və skameykalər düzülürdü. Odun yaran, samovara od salan, qazanlara su daşıyanlar, öz işlərini görürdülər. Yas yerində qohum-əqrəbə, qonum-qonşu əl-ayaq eləyir, məclisi yola verirdilər. Hamı təmənnəsiz köməyini əsirgəməirdi.

Evde vay-şivən idi. Anası, bacısı saçlarını yolurdular. Abbas gələnləri qarşılayır, yer göstərir, söz soruşanlara cavab verirdi. Gələnlərdən kimsə Abbasa dedi:

-Ay Abbas, vaxt gedir. Ağsaqqallar məsləhət görürlər ki, gün əylənməmiş meyidi yuyub dəfn etmək lazımdır. Mollaya de, qoy arvadları

sakitləşdirsins, meyidi yuyub götürmək lazımdır.

Molla evə girdi və qadınlara:

-Analar, bacılar, mərhumu yuyub torpağa tapşırmaq lazımdır. Bir gün yaranan bir gün öləcək. Bu mərhumun da taleyi bura qədər imiş. Tanrı bunu öz dərgahına apardı. İzin verin meyidi yuyat yerinə aparsınlar.

Cənazə evin ortasında üzü qibləyə qoyulmuşdu. Üstünə qırmızı kəlağayı salınmışdı. Təmiz yorğandöşəyin altından xalça döşənmişdi. Molla həyəte tərəf səsləndi:

-Gəlin, götürün!

Kişilərdən beş-altı nəfər içəri girib xalçadan tutdular və qaldırmağa başladılar. Anası özünü meyidin üstünə salmaq istədi. Tutdular, qoymadılar, dizinə, üzünə-gözüne döyə-döyə qışqırıb ağlayırdı.

Yuyat yeri hazırlanmışdı. Molla şəriət qanunlarına uyğun olaraq kəfənləmə işinə hazırlıq görmüşdü. Kəfən, pambıq, əlcək, iki ədəd palıtar sabunu, qoltuğun altına qoyulan söyüd çubuğu və digər lazım olan şeyləri hazırlamışdı.

Meyidi yumağı cavan bir oğlan öz üzərinə götürmüşdü. Kənddə cavanlar bu işə girişmirdi, çoxu qorxurdu, qorxmayanlar da ya istəmirdilər, ya da ağsaqqallar qoymurdular. Bu oğlan isə Qarabağ döyüşlərində iştirak etmişdi və gözüünün qabağında nərgizlər həlak olmuşdu. Dəfələri gənc döyüşçü dostlarının meyidini yumaq məcburiyyətində qaldığından indi heç nədən çəkinmədən bu işə girişmişdi. Abbas da onun sözünü çevirmədi, oğlu ilə bu oğlan bir sinifdə oxumuşdular.

Yuyat yerinin yanında dəli kimi vurnuxan bir adam Əlişin diqqətini cəlb elədi. Bu qonşu kənddən olan Xuduş idi. Xuduş özündə-sözündə deyildi. O tez-tez yuyat yerinə yaxınlaşıp, içəri boylanmaq istəyir, geri dönüb bir-iki addım aralanırdı. Kişinin narahatlığı da bitib-tükənmək bilmirdi. Onun bu hərəkətlərini görənlərin hərəsi bir şey fikirləşirdi: "Yazıq, bu cavan oğlanın ölümünə çox yanır, deyəsən". "Yəqin qohumudu, ya dostudu, ya da bir kənddendir".

Əliş həmin adamı yaxşı tanıyırdı. Xalası onların kəndində ərde idi. Əliş də xalasıgildə tez-tez gedirdi və

dal t 2019.- 12 iyun.- S.6.

VURNUXAN ADAM

Hekayə

Xuduşu xalasıgildə çox görmüşdü. Xuduş xalası ərinin qohumlarından idi. Xuduş da Əliş yaxşı tanıyırdı. O, Əlişə yaxınlaşdı, qoluna girib:

-Əliş, qadan alım, gəl, meyidi yuyulan yerə gedək.

-Nə var orda, qoy yusunlar.

-Qadan alım, gəl girək, ürəyim partlayır.

-Sənin ürəyin niyə partlayır ki?

-Soruşma, sən balanın canı, gəl mənən ora girək, meyidə baxmaq istəyirəm.

-Baxmaq istəyirsən, gir bax, mənə niyə deyirsən?

-Nə olar, mənən gir.

-Ə-ə, camaat baxır, mən kiməm ora girim, deməzlər ki?..

-Heç nə deməzlər, gəl girək, qurban olum sənə! Qoy son dəfə onun üzünü görüm.

-Ə-ə, xalxın uşağının üzünü görmək nəyinə lazımdır? Abbas gəlir, özünü ələ al.

Abbas onlara tərəf yaxınlaşdı. Nəse demək istəyirdi, demədi... Başını aşağı salıb yuyat yerinə yaxınlaşdı. İçəri girmədi. Bir az dayanıb camaatın içinə qayıtdı.

Xuduş çırpına-çırpına qalmışdı. Höknürməkdən özünü güclə saxlayırdı.

-Ay Əliş, bunu hansı qolu çürümüş öldürüb?

-Deyirlər, Gürcüstanda öldürüblər!

-Gürcüstanda nə gəzirmiş ə-ə, bu?

-Nə bilim, işləyirmiş! Bir fermerin yanında mala baxırmış!

-Nə mal?

-İnek, camış! Mal bilmirsən nədi?

-Nəyin üstündə öldürüblər?

-Düzünü Ənvər bilir. Ənvərdən soruş. Meyidi Gürcüstandan o gətirib!

-Əliş, qadan alım, Ənvərlə münasibətim yoxdu, ucundan, qulağından nə eşidibsen, danış!

-Vallah, ay Xuduş, mən Ənvərin yalançısayam. Deyir ki, bu rəhmətlik bir varlı adamın fermasında işləyirmiş. Fermada bundan başqa anabala olan iki qadın da varıymış. Qadını fermanın yiyəsi saxlayırmış, sonra da qızını ələ alıb. Bir sözlə, hər ikisini arvad kimi saxlayırmış də-ə, özün başa düş. Bu rəhmətlik

də qıznan başlayıb him-cimləşməyə. Ənvər deyir qızı gördüm, keçiləsi can deyildi. Fermer duyuyq düşüb, bir gün bu rəhmətliyə deyib evlən bu qızla! Özün də götür, çıx get burdan! Bu rəhmətlik də deyəsən, yekə danışib, kişiye də bir şillə vurub! Kişi də tapancanı dirəyib ağzına, güllə boynunun dalından çıxmışdı. Kişi bunları Ənvərə özü danışib.

Təsədüfə bax ki, kişi Ənvərin soldat yoldaşı olub, deyirmiş ki, sən gəlməsəydin meyidin dalınca gələnlərin hamısını bu qoduğun yanına sərəcəkdim. Anaları namaz üstə imiş. Qurban olsunlar sənə! Ənvərin deməyi, o olmasa heç meyidi də vermirmiş. Gələndə də deyib ki, hara şikayət etmək istəyir, eləsin. Gəlib onu arvadının pastelində gəbərdərm!

Meyidi yuyub qurtarmışdılar. Molla qüsul suyunu töküüb kəfənləməyə başladı. Tabutu gətirdilər. Molla meyidi tabuta qoymağa razılıq vermirdi. Deyirdi "tabut xristianlar üçündü, bizim şəriətdə belə şey yoxdur". Lakin Abbas "qoy mənim oğlunun yeri rahat olsun" deyib tabuta qoydurdu. Əslində, bu Abbasın arvadının tapşırığı idi. Cənazəni qibləyə çevirdilər, camaat da üzü qibləyə düzüldü. Molla Quran oxudu, mərhuma halallıq istədi, üç dəfə yerdən qaldırıb-endirdilər. Nəhayət, tabutu çiyinlərinə qaldırıb qəbristanlığa tərəf üz tutdular. Qadınlara qəbristanlığa getmirlər, arxadan tükürpədicə nalələr eşidilirdi. Xuduş Əlişə yanaşı addımlayırdı və Əliş onun iniltisini uzun illər unuda bilməyəcəkdi. Xuduş hey suallar verir, ağlını itirmiş adamlar kimi qəribə sözlər danışdı. Axırda Əliş dözməyib dilləndi:

-Ayə, Xuduş, heç dədəsi səni kimi haray-həşir salmır, sakit olsana!

-Ay Əliş, ayə qadan alım, mənəm onun dədəsi! O Abbasın oğlu deyil, mənim oğlumdu.

Əliş uzun illərdən bəri gəzən söz-söhbətin təsdiqini Xuduşun özündən eşitdi. Rəhmətlik elə bil Xuduşla bir alma idi, yarı bölmüşdülər.

Abbas öz kəndlərindən elə Xuduşun əlindən köçüb gəlmişdi. O, Xuduşla arvadının məhəbbət macərasını bilirdi. Kənddən köçməklə Xuduşun "atasını yandırmışdı".